

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1898.

TWO SECTIONS — SECTION I

PIK LI. Ч. 207. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 23. жовтня 1943. No. 207. Jersey City, N. J., Saturday, October 23, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.Тел. „Свободи“: ВЕrgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: ВЕrgen 4-1016THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

Ще нема вісток з московської конференції

Третій день московської конференції зазначився правильним засіданням делегатів у палаті Спіродоновці. Засідання тривало чотири години, і після нього сказано було тільки, що дискусії були відкриті й вичерпуючі. Не сказано одначе, до яких справ воно відносилось. З приявности генералів догадуються, що вирі-

шувано виключно або переважно чисто мілітарні справи.

Московське радіо подало теж, що прем'єр Сталін прийняв британського секретаря заграничних справ Антонія Ідена в приявности Молотова й Арчиболда Кларка-Кера, британського амбасадора до советського союзу.

ДОНЕСЕННЯ ПРО СМЕРТЬ БАНДЕРИ В НІМЕЦЬКІЙ ТАБОРІ

Польська Агенція Телеграфічна („ПАТ“) доносить, що в німецькій таборі концентраційнім згинув трагічною смертю Степан Бандера, провідник українських націоналістів, що 30. червня 1941 року, себто в декілька днів по приході німців до Львова, пробував створити український уряд під протекторатом німців.

„Пат“ наводить слова тайної польської радіостанції „Світ“, що тепер по ліквідації Бандери представником ідеї співпраці з німцями є д-р Володимир Кубійович, але він не представляє властиво ніякої політичної думки. „Світ“ говорить про заходи поляків до зближення з українцями. Мовляв, вже є й певні декларації з боку українських провідників, а тепер ждється вчинків. Які саме декларації має на думці „Світ“, не сказано.

В ГАЛИЧИНІ ГОРЯТЬ НІМЕЦЬКІ ОСЕЛІ

БЕРН, (Швайцарія, (ОНА). — Наспівши до Швайцарії німецька преса принесла вістку, що в Галичині хтось систематично палять німецькі оселі. Зразу гадали, що це роблять польські або українські партизани, але німецька поліція впевняє, що таких там нема. Були, кажуть, замножилися, але їх вилапано. Тепер в Галичині нема партизанського руху, але німецькі оселі горять — все одно.

Німецька преса в Кракові звиває німецьких кольтоністів, щоби вони берегли своїх господарств, бо влада сподіється, що зимою до Польщі прибуде багато німецьких родин, які мусітимуть замешкати в тих частях Генерал-губернаторства, де є найбільше німецьких кольтоністів. Видко, що німці сподіються великих альянтських рейдів і вже заздалегідь приготівляються до того, що як такі рейди будуть, то їм прийдеється висилати німецьке населення до Польщі.

ПОЛЯКИ КЛИЧУТЬ УКРАЇНЦІВ ДО СПІВПРАЦІ

ЛОНДОН, (ОНА). — Тайна радіовисильня в Польщі, „Світ“, передала промову провідника польських патріотів в якій він кличе українське населення в Галичині до співпраці з поляками. Поляки закликають українців саботажувати німецьку окупаційну владу і недопускати її тероризувати польських людей. Тайна радіовисильня повторяє заклик до українців раз-по-раз, і додає, що як німці будуть побиті і як повстане польська держава, то поляки й українці будуть жити в згоді. Тепер українці і білоруси матимуть такі самі права, як і поляки.

МІСТО ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В УКРАЇНІ

Кореспонденти з Москви звідомляють, що большевицький уряд розпочав тепер систематичну агітацію, щоби доказати, що герой українського народу, Богдан Хмельницький є героєм Росії, бо то він прилучив на віки Україну до Москви в Переяславським договорі в 1654 р. Згадуючи про роллю Хмельницького, як все-російського патріота, советський уряд подає до відома, що на його честь переіменовано тепер місто Переяслав, відбите від німців, на Переяслав-Хмельницький. При цій нагоді кореспонденти пригадують, що Москва вже давніше встановила орден Богдана Хмельницького як нагороду для тих, що визначилися у боях з німцями.

УКРАЇНЦІ СТАЮТЬ ДО ВИБОРІВ У ВІННІПЕГУ

При сьогоднішніх виборах у місті Вінніпегу, Канада, мається вибрати 18 членів міської ради (олдерменів) та членів шкільної ради. Досі зголошено 27 кандидатів на ці уряди. З українців кандидують у Третій В'орді: Тома Кобзей і Й. Степанюк на олдерменів, а А. Загарійчук на члена шкільної ради.

Великанські альянтські рейди на Італію й Німеччину

Альянтська повітряна сила вдарилася в четвер по ворожих позиціях в Італії й Німеччині з справжньою фурією.

Північно-західна африканська повітряна сила бомбардувала життєнні летнища коло Риму й знищила три залізничні мости в

Гросето, Орвіето й Монтальто між Римом і Генуєю.

Бритійські літаки з Англії вдарили вночі на Лайпциг, третій з ряду промисловий центр Німеччини й важний залізничний узел що має нині велику вагу для перевозу амуніції й харчів на російський фронт.

ПРИЗНАЄ ПЕРЕВАГУ УКРАЇНСТВА

„Правда“, орган „Общества Русских Братств в С. Ш. А.“ у Філадельфії, подає повний текст реферату Миколи Вакара на тему „Славянська ідея в наші часи“, котру він виголосив на З'їзді мужів довіря 22. лютого 1943 у Скрантоні. Між іншим референт присвятив цілий уступ „русским і українцям“. Каже там, що „народ Малоросії, Галичини й Карпатської Русі“ розколовся на „русских“ і українців. Описавши кожну струю, Вакар каже: „Остання (українська) струя взяла верх у політичній історії нашого віку“.

Автор пробує без звичайних москвофільських наклепів та лайок розібрати питання, що зробити з Галицькою чи там Карпатською Руссю, коли є теж частина населення в тому краю, котра називає себе українцями, а навіть Советська Росія, щоби вининути непорозуміння, всі землі населені малоросами, назвала Україною, ба навіть Карпатську Русь назвала Карпатською Україною. Автор радить таке: „Все-одно, чи ми будемо називати себе карпаторосами, чи українцями, то в практиці це не буде мати значіння, коли ми зажаємо від Альянтів, щоби освободити Карпатську Русь. До цього, каже докладчик, треба порозумітися з українцями, щоби „не виносити домашній спір на міжнародню арену...“

УКРАЇНЕЦЬ, ЩО ПЕРЕЖИВ ПЕРЛ ГАРБОР

„New Haven Register“ з 17. жовтня цього року подав світлинку з написом: „Механік з Еджвуд Евеню“. Мова йде за сержанта Андрія Брезіцького, сина Михайла Брезіцького, що живе під ч. 138. Еджвуд Евеню в Нью-Гейвені, Конетикот. Андрій Брезіцький вступив до війська в вересні 1940 року, був ранений підчас японського нападу на Перл-Гарборі, звідки був висланий на інші три сержант Брезіцький відомо (звичайно неназвано) острови. Батько одержав був 4. вересня

ЧЕРВОНА АРМІЯ ДОБУЛА ЦЕНТР МЕЛІТОПОЛЯ

У своїм четверговім комунікаті червона армія сповістила заняття центру міста Мелітополя, в південній Україні, котре вважається брамою Криму.

Німці дали до зрозуміння, що вони рішилися покинути Дніпропетровське, аби не датися обійти червоною армією з усіх боків. На північ від Києва йдуть завзяті бої.

НІМЕЦЬКІ ЮРБИ ЛИНЧУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ

Один американський летун, котрого виміняно при недавній виміні воєнних бранців, оповідає, що німецьке цивільне населення пробувало злічувати його й інших летунів, що їх зустрілено коло Гамбурга три місяці тому. Він каже, що він чув від інших певні звіdomлення, що коло Гамбурга справді злічовано двох американських летунів.

ПОМЕРЛА АНТОНІНА ГЛОВА В ШАМОКІНІ

Ще дня 6. жовтня померла в Шамокіні Антоніна Глова, донька знаного колишнього громадянина Івана і Катерина Глова. Покійна померла після операції на апендикс. Вона знана була як діяльна громадянка серед молоді українського роду, тому її несподівана смерть викликала щирий жаль.

„МАЛОПОЛЯНИ“

Звiдомляє газета „Нови Свят“ з Нью-Йорку, що в Шікаго існує „Звiонзек Клубуф Малопольських“. Цей Звiонзек „скидає неправ окуви, які на нього накладає страх перед гнівом польської преси“ і уладжує вечерки, щоби „вшанувати чотироліття муки польського народу“.

Звiдомлення з департаменту війни, що син пропав у бою, а пізніше дістав листа від самого сина, що він живе. Ще пізніше той вилася в газетах світлина, на котрій живе привісив літак до доброї згоди механічного стану.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Загроза Європі

Під таким наголовком заговорив відомий американський колу́мніст Вм. Филип Симс про відбуваючуся тепер у Москві конференцію Злучених Держав, Великої Британії й Советського Союзу. Звертає він передусім увагу на небезпеку, яка мовляв грозить Європі, якщо московська конференція не завершиться успіхом.

Цю небезпеку добачує він у міжпартійній боротьбі по різних краях Європи. Найяскравішим приміром такої братовбійчої війни є Югославія. Та чуємо про подібне з Польщі, хоча це заперечують польські пропагандисти. І чуємо про таке з Греції, хоча й це заперечують грецькі пропагандисти. Симс уважає ці внутрішні війни за справжню небезпеку, бо вони мусять прибрати ще більші розміри в міру того, як Аліанти стануть викидати німців з різних окупованих ними країв.

Симс видимо не один з американських журналістів, які добачують таку небезпеку. Ан О'Гер МекКормик писала про небезпе-

ку громадянських воєн по різних краях Європи як про атмосферу, що становить тло московської конференції. Зрештою мимоходом з таким поглядом погодився московський журнал „Війна й робітнича кляса“, офіційний орган російських робітничих юній, коли він говорив про грізбу народніх зривів під впливом воєнного лихоліття.

На думку Симса, московська конференція могла би запобігти цій новій небезпеці, якби вона потрапила придумати формулу, на основі котрої можна би покінчити взаємну боротьбу ідеологічних груп по різних краях Європи.

Звісно, з такої конференції може вийти така формула тільки тоді, як на неї згодяться всі учасники. На думку Симса, такою формулою може бути вже признана засада, що кожний народ мав би мати можливість покористуватися вповні правом рішати про демократичну форму правління, під якою він бажає собі жити.

СКІНЧИВСЯ ПРЕКРАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СОН

Як доносить Дейвид Андерсон, лондонський кореспондент „Нью Йорк Таймсу“, в Європі звернено загальну увагу на радикальну перемену в головній напрямній нацистичної внутрішньої пропаганди. Кидається в цій пропаганді певна відкритість, бо говорить в ній виразно про поважні удари аліантських повітряних рейдів у німецьку воєнну мораль та про тяжку зиму, яка жде німців цього року.

Видно теж, що Гебельс прийняв уже новий тон у своїх балачках про Україну. Уже не говориться про добуття назад Донбасу, ні про кавказькі нафтові терени, ні

про пшеничні поля Кубанщини. Все це видно проминуло як гарний сон...

Гарний сон це був одначе тільки хіба для Гітлера й Гебельса. Для українців, по котрих землі йшли німецькі полчища за здійснення цього сну Гітлера й Гебельса, це не був гарний сон, а страшна примара. І незадовго й самі німці певно придуть до переконання, що за гарні сні своїх провідників їм прийшлося заплатити страшенну ціну. Може це переконання буде наукою й для німців і для всіх, що забавляють свою уяву гарними снами про життя чужим коштом.

Маркіянова „Русалка“ в Америці

На незвичайно яловій почві українського видавництва появилася обемиста, на 200 сторінок друку великої 8-ки дбайливо й культурно видана, прикрашена на обгортці алегоричною вінеткою „Русалка“, як „Пропамятна Книга Американських Українців, видана у столітню річницю (1843-1943) смерті о. Маркіяна Шашкевича, Першого Пробудителя Галицької України“ накладом Комітету Свята під управою ОО. Василіян у Нью Йорку, з друкарні Америки у Філядельфії. На другій сторінці першої картки сказано, що „цю Пропамятну

Книгу видається за архіерейським благословенням... Високопреосвященого Кир Константиана“; в послідовності поміщено теж світліни церковної ієрархії після портрету Маркіяна Шашкевича. Ціла книжка загалом перенизана багатьма образками як епіскопів, так і авторів статей, а особливо картинами з почитання пам'яті Маркіяна. Є теж світлина першої сторінки Маркіянової „Русалки Дністрової“ з 1837 р. і автографу „Бандурист-а“. „Книжка ця, це скромна квітка дрібна на могилу великого сина України. Скромна, бо на пишні букети

не дозволяє час“ — пише у післяслові редактор книжки Богдан Катамай.

Вона складається з п'яти частин. У першій є статті ієрархів-владик: Константина Богачевського, Амвроза Сенишина, Василя Ладики, Ніля Саварина і проґоігумена о. Венямина Бараника ЧСв. ВВ. В другій частині є стаття о. Максима Маркова, ЧСв. ВВ. і програма ювілейного свята з дня 3. жовтня в Нью Йорку. У третій є статті на честь Маркіяна. По українськи написали: о. Володимир Лотович, о. А. Трух ЧСв. ВВ., о. Степан Семчук, д-р Лука Мишуга, о. Д. Д. Попович, ЧСв. ВВ., о. Вернард Дрібенький, ЧСв. ВВ., о. Филімон Тарнавський, Українець (псевдонім), о. Степан Гриньох, о. Володимир Білінський. Автори в англійській мові: Степан Шумейко, о. Нестор Феціца, ЧСв. ВВ., о. Маріян Горішний, ЧСв. ВВ. Частина четверта містить твори Маркіяна, а частина пята при кінці книжки відступлена на привіти з нагоди ювілейного свята з різними думками й побажаннями.

Тому, що книжка обіймає повне видання творів, вона має теж тривалу вартість. Нею покористується кожен, хто хоче зазнанитися з творами Пробудителя. З цього погляду, як також через свої статті, вона повинна найти відповідне спопуляризування серед нашої громади.

С.

ЖЕНУТЬ УКРАЇНСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ РОБІТНИКІВ НА СМЕРТЬ.

ЛОНДОН, (ОНА). — З Ціріху прийшла вістка, що німецький уряд виселює польських робітників до Німеччини і заставляє їх працювати в таких місцях, де найскорше можна сподіватися воздушного рейду. Кажуть, що це є один з способів систематичного вигублювання польського населення.

Минулого тижня німці вислали з Генерал-губернаторства більш 24,000 польських й українських робітників, які мають працювати в тих фабриках, що можуть бути об'єктом воздушних рейдів. Кажуть, що німці нарочно переминюють фабричний персонал. Німецькі робітники ідуть на Схід, а польські, українські і білоруські — на Захід. Чужинецьких робітників німці тримають під замком, щоби не втікали. Підчас рейду на промислові осередки в Німеччині, німці не дають чужинецьким робітникам ніякої охорони і вони масово гинуть. Кажуть, що найбільшою жертвою нацистського варварства падає польська й українська людність.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіза крові для подружого свідцтва.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697

Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30. Жінка-доктор до обслуги. X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

УКРАЇНЕЦЬ ЧЕНОМ РЕКРУТАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ В КАНАДІ.

За численну участь канадійських українців, як добровольців у світовій війні, канадійський уряд починає вже з українцями рахуватися при різних іменуваннях. На днях назначено Флт. Сержанта Ф. Токарика членом рекрутаційної комісії Жіночого Відділу Воздушної Фльоти. Він вступив до війська в червні 1941 р. — („Робітник”).

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ**МИРОН ЛИТВІН І СИН****УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ**МИХАЙЛО НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами

В BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MElrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646